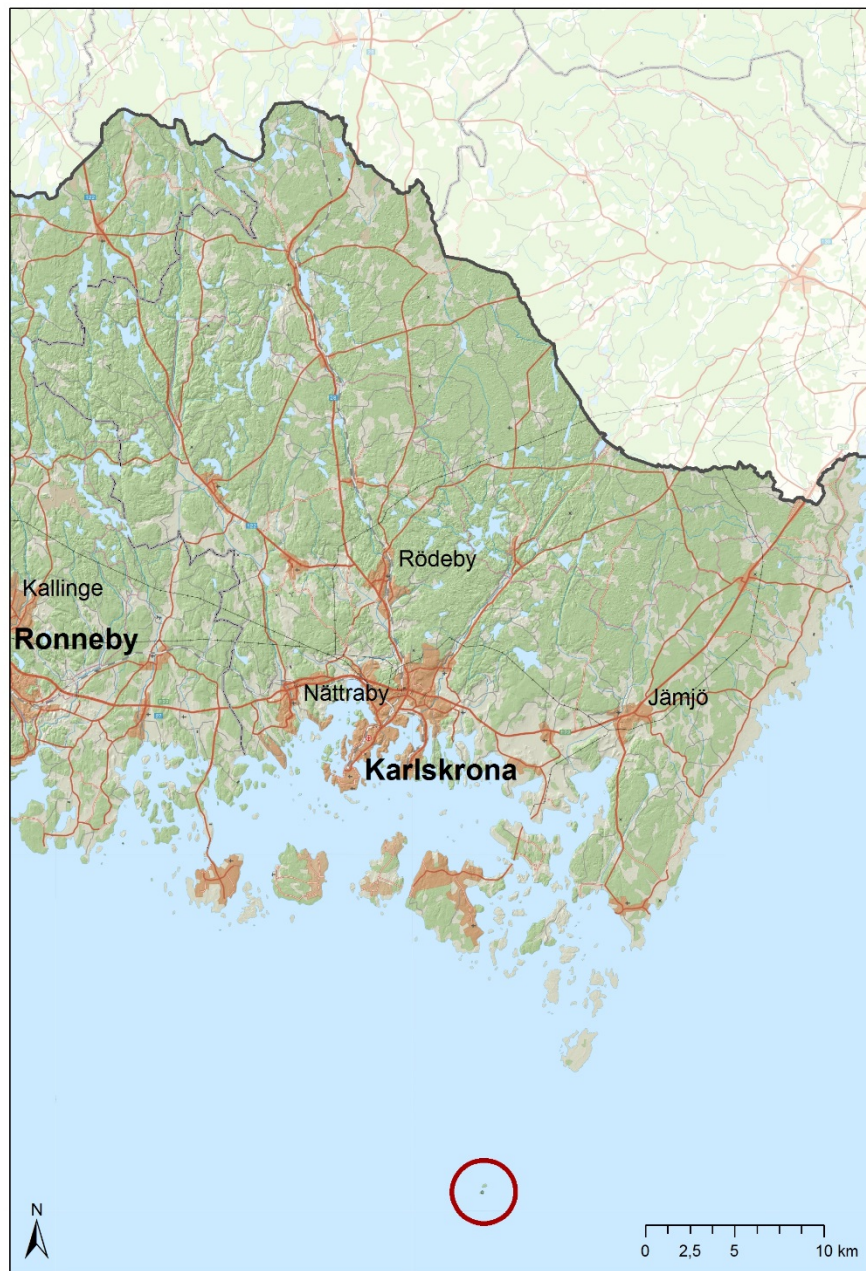

LÄNSSTYRELSEN
BLEKINGE LÄN

Bevarandeplan för Natura 2000-område

SE0410040 Utklippan

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000-områden bygger på krav som finns i EUs fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EUs fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EUs arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, och behov av bevarandeåtgärder, till exempel skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap, vilket för detta område skiljer sig något från vad som är beslutat av regeringen. Länsstyrelsen har för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när tillfälle ges. Vid förvaltning och tillståndsprövning utgår man ifrån i verkligheten förekommande naturtyper, varför det är nödvändigt att bevarandeplanen redovisar dessa, även om de inte har hunnit beslutas av regeringen.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter, och det är värdefullt om den som har ny information kontakter Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, till exempel skyddsbeslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen. Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Kartor

Information om naturtypers utbredning och arter i ett enskilt område går att hitta med hjälp av kartverktyget Skyddad natur. Det kan nås på Naturvårdsverkets hemsida genom att söka på ”kartverktyget skyddad natur”. Det finns även möjlighet att ladda ner naturtypskartan som shape-fil. För mer information se Länsstyrelsens hemsida.

**LÄNSSTYRELSEN
BLEKINGE LÄN**

Åke Widgren

**Bevarandeplan för Natura 2000-området
SE0410040 Utklippan**

Kommun: Karlskrona

Områdets totala areal: 117,6 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2017-10-25

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2017-11-01

Markägarförhållanden:

Staten (Statens Fastighetsverk)

Regeringsbeslut, historik:

SPA: 1996-03-01, regeringsbeslut M96/867/4, pSCI: 1998-01-01, SCI: 2004-12-01,

SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området: Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

1170 - Rev

1620 - Skär och små öar i Östersjön

1364 - Gråsäl, *Halichoerus grypus*A194 - Silvertärna, *Sterna paradisaea*Övriga arter som utgjort grund för utpekandet:A063 - Ejder, *Somateria mollissima*A066 - Svärta, *Melanitta fusca*A148 - Skärnäppa, *Calidris maritima*A183 - Silltrut, *Larus fuscus*A184 - Gråtrut, *Larus argentatus*A200 - Tordmule, *Alca torda*

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området. Utklippan bidrar till uppfyllandet av miljömålen Hav i balans samt levande kust och skärgård, och Ett rikt växt- och djurliv.

De prioriterade bevarandevärdena är naturtyperna rev och skär och små öar i Östersjön samt förekomsten av gråsäl och silvertärna. Utklippan är även en viktig rastlokal för sträckande och övervintrande fågel.

Häckfågelpopulationen är stor med kolonier av flera nationellt minskande arter. Den nationellt minskande ejdern har här en av de största kvarvarande förekomsterna med flera hundra par och svärta, silltrut, gråtrut, silvertärna och tordmule häckar med flera par. Skärpiplärka har på ön en av sina sydligaste förekomster i Östersjön. De rastande fåglarna är av åtskilliga arter inom flera olika grupper med stora mängder tättingar, vitfåglar och sjöfåglar under delar av året. Mindre antal av vadare rastar främst under sensommaren. Skärnäppa har på Utklippan sin troligen viktigaste övervintringslokal i länet.

På Utklippan finns länets enda gråsälkoloni och populationen har ett livskraftigt bestånd. Det marina området omfattar bland annat ett flertal rev med för Blekinges skärgård ovanligt rik förekomst av blåstång och blåmusselbankar. Blåstången utgör en viktig livsmiljö för flertalet andra arter. Genom att säkerställa ett långsiktigt skydd av blåmusselbankar ökar förutsättningen för en fortsatt resiliens mot övergödningen av Östersjön genom musslornas filtrering av näringsämnen. Öarna är också en av landets viktigaste lokaler för grönfläckig padda.

Beskrivning av området

Utklipporna är Blekinges yttersta ögrupp i sydost och består av två större öar, Norraskär och Södraskär, med omkringliggande skär (främst Degerhuvudet i söder samt Hamnskär mellan de två huvudöarna). På Södraskär finns en fyr samt fyrvaktarbostäder (som är statligt byggnadsminne). En av byggnaderna är sedan många år fågelstation. Mellan öarna finns en skyddad hamn som på 1940-talet anlades som stöjdehamn för fiskare, men som numera främst används som gästhamn för segelbåtar. Utklippan är ett populärt besöksmål och av stor vikt för det båtburna fritidslivet.

Berggrunden består av granit. Genom inlandsisens rörelser har rundhällar och olika typer av riktningselement såsom isräfflor, parabelriss och månär bildats. En serie jättegrytor och håligheter har bildats i klipporna. På Norraskär finns ett klapperstensfält och äldre strandvallar. Öarna är till största delen kala och hyser endast ett fåtal träd av knäckepil, hagtorn och lågvuxen apel. På Norraskär finns även buskage av slån som breder ut sig alltmer. I strandfloran ingår vejde och strandkål. Öarnas vegetation är delvis präglad av fågelgödsling. Bland öarnas växtarter kan nämnas kupandmat (i hållkar), bitterkrassing, fackelblomster, vitblära, styvmorsviol och nässelsnärja. Nordtrampört har sin hittills enda kända växtplats i Blekinge på Utklippan.

På Norraskär och Södraskär finns populationer av strandpadda, grönfläckig padda och långbensgroda, som alla är rödlistade. Arternas lekvatten utgörs av vattenfyllda hållkar. Genom sitt läge vid landets sydöstra hörn är Utklippan en viktig rastplats för flyttande fåglar, inte minst rastande tättingar under hösten. Häckfågelfaunan är artrik med bland annat kolonier av gråtrut och några par silltrut, fiskmås och silvertärna. Tordmule häckar med en koloni på knappt tio par på Norraskär och något eller några par på Degerhuvudet, söder om Södraskär. Rödbena, strandkata och större strandpipare är de enda vadarna som häckar på öarna. Ejder, svärta, småskrake, vigg, gravand, gräsand märks bland andfåglarna och bland tättingarna är

skärpiplärkan mest talrik. En koloni av hussvalor häckar på byggnaderna, något eller några par tornseglare nyttjar holkar här och några par ladesvalor häckar i anslutning till hamnen. Bland övriga tättingar märks främst enstaka par av sädesärta, stenskvätta och tillfälliga häckningar av andra arter. Vid fågelstationen bedrivs studier av häckande och rastande fåglar. Det sker även fångst och ringmärkning av fåglar, främst under vår och höst.

Sedan 1990-talet har en grupp gråsälar etablerat sig vid Utklippan, främst på Degerhuvudet och övriga skär längst i söder. Populationen har ökat markant de senaste åren. Bottenstrukturen under ytan är mosaikartad men består till stor del av hårbotten med friska blåstångsskogar. Påväxten är måttlig och förekomsten av blåmusslor är utbredd. Detta är ett av de större områdena i länet med blåstång och blåmusslor.

Havsmiljöförordningen omfattar allt havsvatten, och ett system för att bedöma miljöstatus är under utveckling. Den inledande bedömningen (2012) indikerar att god miljöstatus inte uppnås i Östersjön. Vattenförvaltningsförordningen omfattar kustvatten (ut till en nautisk mil utanför baslinjen) och den ekologiska statusen i området är bedömd som måttlig på grund av övergödning och miljögifter (2013).

Vad kan påverka negativt

Marina områden

- Övergödning orsakad av näringsläckage. Effekter av övergödningen kan innebära minskat siktdjup, minskad djuputbredning av makroalger, kvävande algmattor, syrebrist och ändrad artsammansättning.
- Mänsklig påverkan som till exempel byggnation, dumpning, muddring, båttrafik (svall, ljud, ankring, grumling), mineral/sand/sten-utvinning, utsläpp av olja och kemikalier kan också inverka negativt på den marina miljön.
- För stort uttag av fisk och bifångster i fisket kan påverka artsammansättningen och hela ekosystemet.
- Främmande arter, så som svartmunnad smörbult, kan påverka artsammansättningen.
- Marint avfall, inklusive dess nedbrytningsprodukter, kan orsaka skada på ekosystemet.

Gråsäl

- Störningar, exempelvis från körning med båt eller vattenskoter, på gråsälarnas reproduktionslokaler under senvintern-våren som ökar dödligheten hos ungarna, och lokalt kan innebära minskande stam.

Fåglar

- Mänskliga störningar på häckningsplatser och på viktiga födosökslokaler, inklusive körning med båt eller vattenskoter samt sportfiske vid eller i anslutning till området.
- Igenväxning av öarna, främst med slån och andra marktäckande buskage då detta minskar arealen som nyttjas av kolonihäckande fåglar.
- Predation av främst snok eller mink på markhäckande fåglar.
- Dödliga sjukdomar ("fågeldöd") som kan drabba områdets häckande fågelarter.

Bevarandeåtgärder

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29 §§).

Skydd för området

- Området är avsatt som naturreservat sedan 2012, med en skötselplan från samma år, och skyddas enligt 7 kap 4-6 och 30 §§ miljöbalken. I reservatsföreskrifterna regleras naturvårdsförvaltningen, allmänhetens rättigheter och skyldigheter samt markägarens och nyttjanderättshavarens förfoganderätt över området och vad denne behöver tåla för intrång. Reservatet förvaltas av Länsstyrelsen. Beslutet som togs 2012 innebar en utökning av naturreservatet (ursprungligen bildat 1987).
- Utklippan är statligt byggnadsminne. Underhåll av byggnaderna i enlighet med skydds-föreskrifterna för byggnadsminnet kan ske utan hinder av bestämmelserna för Natura 2000-området. Skydds-föreskrifterna innebär dessutom att fastigheten Utklippan 1:1 inte ytterligare får bebyggas och skall hållas i sådant skick att områdets utseende och karaktär inte förvanskas.
- Vattendirektivet. Miljökvalitetsnormer för vatten fastställs med stöd av 5 kap MB, enligt vattenförvaltningsförordningen och Havs- och vattenmyndighetens författningssamling, HVMFS 2013:19. Normerna ställer krav på vattnets kvalitet.
- Havsmiljödirektivet. Miljökvalitetsnormer för marin miljö fastställs med stöd av 5 kap MB, enligt havsmiljöförordningen och Havs- och vattenmyndighetens författningssamling, HVMFS 2012:18. Förordningen syftar till att upprätthålla eller nå en god miljöstatus i havsmiljön.
- Sveriges åtaganden inom HELCOM, Baltic Sea Action Plan, aktionsplan för Östersjön.

Behov av åtgärder

- Rójning behöver ske för att undvika igenväxning på platser där framför allt gråtrut och silltrut häckar.
- Skyltning, med information om störningskänsliga delar som ska undvikas av besökare under häckningstid, bör genomföras.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

1170 - Rev

Areal: 28,2 ha. Arealen ej fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 5050 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Rev består av sten eller block som höjer sig över omgivande botten. De ska ha täta och välmående blåstångsbälten och en intakt zoneringsstruktur av växtsamhällen.

Inom området finns ett flertal rev, vilkas utbredning och beskaffenhet ännu inte är fullt dokumenterade. Översiktliga inventeringar 2007 och 2009 visade att reven innehåller utbredda blåstångssamhällen av god kvalitet, liksom individrika blåmusselbankar.

Bevarandemål

Naturtypens areal ska vara minst 5 050 hektar. Reven ska ha en naturlig struktur och zoneringsstruktur, med täta och välmående blåstångsbälten och filtrerande djur. Utbredningen av de typiska arterna blåstång och blåmussla ska vara bestående eller öka och kvaliteten ska inte försämrats. Näringsväven ska fungera i balans med en naturlig förekomst av rovfisk.

Vattenkvaliteten ska vara god och den mänskliga belastningen i form av fysiska skador, utsläpp och läckage av övergödande näringsämnen, olja och kemikalier samt onaturlig grumling ska vara försumbar. Sedimentationen bör vara begränsad. Naturtypen ska vara naturlig med avseende på djupförhållanden, substrat och bottenstruktur. Ekologisk status enligt vattenförvaltningsförordningen ska vara minst god.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms med nuvarande kunskap som gott.

1620 - Skär och små öar i Östersjön

Areal: 115,31 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Skär och små öar består av urberg eller morän och den anslutande undervattensvegetationen ingår i naturtypen. Öarna är i regel trädlösa och utgör viktiga häckningsplatser för fåglar och uppehållsplatser för sälar. Vegetationen består av arter som är anpassade till torra, vind- och saltpåverkan samt frånvaro av egentlig jordmån.

Naturtypen finns på Utklippan främst på de två större öarna, Norraskär och Södraskär, samt på den mindre ön Degerhuvudet. De två förstnämnda har ett mycket glest buskskikt av främst slån, hagtorn och vresros samt enstaka träd av apel och vide, medan den sistnämnda helt saknar buskar och träd. På Södraskär och Norraskär finns populationer av både grönfläckig och strandpadda. Långbensgroda förekommer på Södraskär. Arternas lekvatten utgörs av vattenfyllda hållkar samt mer skyddade vatten med uteslutande sötvatten längre upp på öarna. Öarnas vegetation är delvis präglad av fågelgödsling, främst i anslutning till de klippor där de stora kolonierna av måsfåglar finns. De stora ytorna täcks av gräsvegetation som är varierande sett till höjd. På de torrare partierna på grusgrund breder en låg gräsvegetation med arter som gul fetknopp, trift och styvmorsviol ut sig medan det i de lägre liggande, mer fuktiga områdena bitvis finns en betydligt högre vegetation med kvävegynnade gräs, snårvinda och hundkåx. Typiska växtarter på öarna är bland annat kupandmat (i hållkar), fackelblomster, vitblåra, styvmorsviol och nässelnärja. Nordtrampört har sin enda kända växtplats i Blekinge på Utklippan. Kolonier av sjöfåglar finns på ön där gråtrut är den mest talrika. Ett mindre antal av silltrut, silvertärna och fiskmåsar häckar också. Bland andfåglarna är ejder mest talrik följt av småskrake och svärta. Enstaka par av gravand, gräsand, vigg och grågås häckar vanligtvis. Något par tobisgrissla häckar i pirarna och på Norraskär finns en koloni av tordmule med något tiotal häckande par.

Sedan 1990-talet har en grupp gråsälar etablerat sig vid Utklippan, främst på Degerhuvudet och övriga skär längst i söder. Populationen har ökat markant och har under senare år nått upp till minst 700 djur. Den marina miljön uppvisar friska blåstångsbestånd och riklig förekomst av blåmusslor. Den ekologiska statusen är bedömd som måttlig enligt vattenförvaltningsförordningen (2015) på grund av övergödning och miljögifter.

Bevarandemål

Naturtypens areal ska vara minst 115 hektar. De typiska arterna bitterkrassing, nässelnärja, strandpadda och grönfläckig padda ska ha stabila förekomster. Undervattensvegetationen ska präglas av en naturlig zonerings och djuputbredning av fastsittande alger och filtrerande djur.

Vattenkvaliteten ska vara god och mänsklig påverkan i form av fysiska skador av till exempel bebyggelse och bryggor, utsläpp och läckage av övergödande näringsämnen, olja och kemikalier samt onaturlig grumling ska vara försumbar. Ekologisk status enligt vattenförvaltningsförordningen ska vara minst god och får inte försämrats.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms som gott.

1364 - Gråsäl, *Halichoerus grypus*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Gråsäl kan röra sig inom mycket stora arealer, ibland mer än 10 000 kvadratkilometer. Under pälsömsningen i maj-juni söker sig sälarna i stor utsträckning till traditionellt utnyttjade tillhåll där de ligger på kobbar och skär. I Östersjön föder honan en unge (kut) i månadsskiftet februari-mars. Många gråsälskutar föds på isen längre norrut i Östersjön, men en stor andel föds även på land i bland annat Stockholms skärgård, på Åland och i Estland. Vid Utklippan har föryngring ännu inte med säkerhet konstaterats, men är ändå sannolik. Gråsälar äter i huvudsak fisk, även om unga individer också äter kräftdjur, musslor och snäckor.

Sedan 1990-talet har en grupp gråsälar etablerat sig på Utklippan, främst på den sydligaste ön Degerhuvudet och övriga mindre skär i söder. Populationen har successivt ökat i storlek, och under senare år har som mest omkring 700 individer observerats. I vilken utsträckning föryngring sker inom området är okänt.

Bevarandemål

Gråsäl ska ha en stabil och livskraftig population i området. Livsmiljön ska vara ostörd med avseende på mänskliga aktiviteter. Tillgången på fisk ska vara god. Livsmiljön skär och små öar ska ha ett gynnsamt bevarandetillstånd enligt de bevarandemål som är formulerade för naturtypen.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet arten är mycket gott. En kraftig ökning av gråsälspopulationen har konstaterats i området under en följd av år.

A194 - Silvertärna, *Sterna paradisaea*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Silvertärnan häckar längs hela kusten i Sverige. Arten häckar även i de större sjöarna och mer spritt i små sjöar i Norrlands inland och i fjällkedjan. Vid häckning utnyttjas vegetationsfattiga områden på öar och uddar där boet placeras öppet, direkt på marken. Populationerna anländer tillhäkningsplatserna under april-maj och flyttar söderut igen under augusti. Arten kräver god tillgång till småfisk i grunda vatten men är relativt rörlig under häckningen och kan nyttja större områden för födosök. Den svenska populationen har ökat under de senaste 30 åren.

I Blekinge häckar arten nästan uteslutande i skärgårdarna, främst i de yttre delarna, men enstaka häckningar har även konstaterats i insjöar.

På Utklippan häckar arten sedan många år och antalet par har varierat men är i regel inte fler än 10. Små kolonier har funnits på Hamnskär (mellan Norraskär och Södraskär) samt på både västra och östra sidan av Södraskär. Något enstaka par har häckat på nordöstra delen av Norraskär. Arten uppträder regelbundet kring öarna under flyttningen.

Bevarandemål

Silvertärna skall häcka med flera par årligen. Lämpliga häckningsmiljöer i form av öppna öar utan landlevande predatorer som mink och räv och med lämplig låg vegetation eller grusbankar skall finnas väl representerade. Gott om föda i form av småfisk och ryggradslösa djur skall finnas i väl utvecklade artsamhällen kring öarna. Vattnet skall vara klart så att arten kan fiska effektivt.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms som gott. Artens population i området är stabil.

Övriga arter som utgjort grund för utpekandet:

A063 - Ejder, *Somateria mollissima*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Ejder häckar i större delen av Östersjön och vidare längs Norges och norra Rysslands kuster. Arten häckar främst på små, låga öar utan landlevande predatorer och de största populationerna i Sverige finner man i skärgårdarna längs ost- och västkusten. Ejdern flyttar från Sveriges kuster och övervintrar i Nordsjön utanför Danmarks västkust. Höstflyttningen sker utdraget under augusti-oktober och de återkommer sedan till häckplatserna under mars-april. Arten lever av bentiska mollusker, främst musslor men även andra mollusker och kräftdjur utgör en del av födan. Under häckningen kan honan dryga ut dieten med alger. Populationen har fluktuerat kraftigt över tid och en kraftig ökning skedde i Östersjön under 1900-talet. Från mitten av 1990-talet har dock tillväxten avstannat och arten minskade kraftigt från och med mitten på 2000-talet. Anledningen till detta har debatterats kraftigt och beror sannolikt på flera samverkande faktorer som bland annat näringsämnesbrist, försämrade förhållanden på rast- och övervintringsplatser och predation på häckplatserna. Arten är rödlistad som sårbar.

På Utklippan har populationen av ejder räknats årligen sedan 1984 och arten uppvisade fram till mitten av 1990-talet en stadig ökning som avstannade kring drygt 200 ruvande ådor. Efter det noterades en tydlig nedgång men arten har under de senaste inventeringarna åter ökat och under 2014 och 2015 noterades återigen drygt 200 ådor på öarna (220 bon år 2015).

Bevarandemål

Ejder ska häcka årligen med ett stort antal par. Arten skall ha tillgång till ostörda häckningsplatser där honorna inte riskerar att stötas upp från boet under ruvningen. Vidare är arten predationskänslig under häckningen och landlevande predatorer bör inte få fäste på Utklippan. Ungarna och de vuxna fåglarna behöver tillgång till rika bottnar med gott om musslor och andra ryggradslösa djur. Livsmiljön Skär och små öar ska ha ett gynnsamt bevarandetillstånd enligt de bevarandemål som är formulerade för naturtypen.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är gott. Artens population i området är stor och i huvudsak stabil.

A066 - Svärta, *Melanitta fusca*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Svärta häckar i Sverige dels längs Östersjöns kuster och dels i sjöar i Norrlands inland, främst i fjällvärlden. Den förekommer vidare i större delen av Östersjön, från de baltiska staterna och norrut samt längs norska kusten och i norra Finland och Ryssland. Längs kusten finner man häckningar i skärgårdarna samt längs mer exponerade kuster på Öland och Gotland. I Norrlands inland häckar arten i små sjöar och gölar i skogslandet upp till trädgränsen. I skärgårdarna placeras boet på flacka, små öar under buskar och grästuvor. Honan och ungarna födosöker sedan i grunda vatten nära land. Arten går till häckning sent och honan börjar i regel ruva först i början av juni. Arten sträcker i stor utsträckning förbi södra Sverige under vår och höst och större ansamlingar kan ses vid grunda kuststräckor i maj månad. De europeiska populationerna övervintrar vid grunda kuster i Nordvästeuropa. Den europeiska populationen minskar med nedgångar på kring 60 % på övervintringsplatserna i Nordsjön. Denna minskning har även syns i Östersjön och inte minst i den södra delen av artens utbredningsområde. Lokalt har minskningar på 70-90 % noterats. Svärta är rödlistad som nära hotad.

I Blekinges skärgård häckar svärta ännu utbrett men fåtaligt. På Utklippan ses i juni varje sommar mellan 10 och 15 par som uppvisar tecken på häckningsförberedelser. Om alla dessa går till häckning är oklart, men flera kullar ses i regel runt öarna i juli-augusti. Då arten häckar sent är antalet observatörer färre på öarna och den exakta storleken på populationen dåligt känd. Förekomsten på Utklippan är en av de sydligaste, fasta förekomsterna i landet.

Bevarandemål

Svärta skall häcka årligen med ett flertal par. Arten skall ha tillgång till ostörda häckplatser med skyddande buskage under sommarmånaderna, både under ruvningen och under perioden då ungarna växer.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms som gott. Artens population i området är relativt stabil.

A148 - Skärsnäppa, *Calidris maritima*

Artens förekomst är ej fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

I Sverige häckar arten uteslutande vid små sjöar på kalfjället dit arten flyttar under tidig vår, så snart isen gått upp. Boet som vanligtvis innehåller fyra ägg placeras direkt på marken i skydd av låg vegetation. Under senhösten flyttar arten i små flockar mot söder och övervintrar längs kusterna där flockarna ses längs exponerade kuster och på skärgårdarnas yttersta öar. Det svenska beståndet skattas till cirka 3 600 reproducerande individer och bedöms som stabilt. Födan består av diverse ryggradslösa djur som plockas i strandkanten.

I Blekinge förekommer skärsnäppa under vinterhalvåret och observeras årligen på knappt 10 lokaler. De påträffas uteslutande i det yttersta kustbandet. På Utklippan har arten sannolikt sin viktigaste övervintringsplats i landskapet och flockar på över 100 individer har observerats. Artens uppträdande på Utklippan får anses vara stabilt och inga betydande populationsförändringar kan ses utifrån tillgängliga data.

Bevarandemål

Skärsnäppan skall övervintra i betydande antal på Utklippan. Naturtypen Skär och små öar i Östersjön skall bibehållas i gynnsamt tillstånd enligt de bevarandemål som är formulerade för denna.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är mycket gott. Artens uppträder regelbundet i området under vintertid.

A183 - Silltrut, *Larus fuscus*

Artens förekomst är ej fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Arten är i Sverige en utpräglad kusthäckare (med undantag för Vänern) med kolonier spridda längst kusten från Bohuslän till Norrbotten. Populationen av rasen fuscus uppskattas till cirka 9 000 par i Östersjön där den är väl spridd. Tyngdpunkten har förskjutits mot norr och idag är populationen ungefär lika stor i söder som i norr. Rasen intermedius har en stabil population om cirka 10 000 par längst västkusten och i Vänern. Arten är minskande i Östersjön och har under de senaste 30 åren gått tillbaka med omkring 35 %. Den är långflyttare och östersjöfågeln övervintrar från de östra medelhavsländerna ned till sjöar i Östafrika och vidare västerut genom Kongobäckenet och till Atlanten. Fågeln flyttar mot söder i juli-början av oktober och återkommer under april-maj. Arten är rödlistad som nära hotad i Sverige.

Kolonierna anläggs främst på relativt låga ytterskär och är i regel ganska små, oftast under 100 par. Öarna är generellt mer vegetationsklädda än de öar som föredras av gråtruten. I blandkolonier med gråtrut häckar i allmänhet gråtruten närmare vatten än silltruten. Boet anläggs direkt på marken och ruvas av båda könen under 25-29 dagar och ungarna matas sedan under cirka 40 dygn. Till skillnad från gråtruten är silltruten en utpräglad fiskätare och födan består uteslutande av fisk och fiskavfall, i Östersjön främst sill och skarpsill.

På Utklippan häckade arten tidigare med en stor koloni på närmare 150 par under 1980-talet. Den minskade sedan kraftigt och i dagsläget häckar färre än 10 par på öarna.

Bevarandemål

Silltrut skall häcka inom området med ett flertal par årligen. Naturtyperna Skär och små öar i Östersjön, och Rev skall bibehållas i gynnsamt tillstånd enligt de bevarandemål som är formulerade för dessa. Häckningsområden där kolonierna finns skall vara ostörda och igenväxning skall förhindras. Rikligt med föda i form av fisk skall finnas i anslutning till öarna.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är minskande. Silltrutspopulationen på Utklippan bör följas upp.

A184 - Gråtrut, *Larus argentatus*

Artens förekomst är ej fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Gråtrut häckar i Sverige i spridda miljöer från yttersta kustbandet till större sjöar i inlandet samt i och omkring städer. Störst andel av beståndet (cirka 65 %) finns längs ostkusten. Arten förekommer endast i norra och västra Europa. Det svenska beståndet uppskattas till cirka 61 000 par och är minskande. En stor del av beståndet flyttar till kontinenten under vintern. Enstaka individer övervintrar och kan ses i ansamlingar runt fiskehamnar och på soptippar vintertid. Arten är främst kolonihäckande och häckar på små och medelstora öar i skärgårdarna medan inlandshäckare ofta återfinns i enstaka par. Kolonierna etableras i regel på trädlösa öar men i enstaka fall även på trädbevuxna öar. I områden där öar eller andra naturliga häckningsmiljöer saknas återfinns man kolonier på exempelvis tak i städer. Kolonierna kan i lämpliga miljöer bli mycket stora och bestå av åtskilliga tusen par, men mindre kolonier på upp till några hundra par är betydligt vanligare. Boet placeras direkt på marken och antalet ägg är 2-4. Dessa läggs i slutet av april och ruvas drygt tre veckor. Föräldrafågeln matar ungarna under uppväxten och ungarna är flygga efter 35-40 dygn och ses på vingarna i början av juli. Gråtruten är allätare och konsumerar det mesta i lämplig storlek som exempelvis fisk och fiskrens, smågnagare, fåglar och fågelägg, sopavfall, kadaver, groddjur, insekter, daggmaskar, musslor, frön, bär och gröna växtdelar. Viktiga födokällor har under 1900-talet varit matrester på öppna soptippar samt fiskrens från fiskeindustrin. Minskning av dessa födokällor anges som den huvudsakliga anledningen till artens minskning. Gråtrut är i Sverige rödlistad som nära hotad.

I Blekinge är arten spridd i små och stora kolonier längs kusten i hela länet. Enstaka par häckar även i de större insjöarna i inlandet.

På Utklippan har under lång tid funnits en stor koloni med som mest kring 400 par. Populationen är minskande och övervakas inom ramen för övervakning av kustfåglar i Blekinge. År 2015 var antalet par 154.

Bevarandemål

Arten skall häcka på Utklippan med en större koloni. Naturtyperna Skär och små öar i Östersjön, och Rev skall bibehållas i gynnsamt tillstånd enligt de bevarandemål som är formulerade för dessa. Viktiga häckningsområden där kolonierna finns skall vara ostörda och igenväxning skall förhindras. Rikligt med föda i skall finnas i anslutning till öarna.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är minskande. Uppföljning av populationen i området bör göras.

A200 - Tordmule, Alca torda

Artens förekomst är ej fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Tordmulen är strikt knuten till kusterna där den observeras under hela året. Arten häckar från nordvästra Skåne till Västerbotten samt i Bohuslän. Under vintern flyttar de svenska tordmularna mot söder och övervintrar på öppet vatten längs kuster och över grunda rev till havs. Arten förekommer i övrigt i Nordvästeuropa och i nordöstra Nordamerika. Störst populationer finns i Nordsjöländerna och på Island. Den svenska populationen är ökande (150-250 % de senaste 30 åren).

Häckplatserna utgörs av klippiga, vegetationsfattiga öar där boet placeras i skydd av stenar och klippor direkt på marken. Kullen utgörs av ett ägg. Häckningen påbörjas i maj-juni och äggen kläcks från mitten på juni till mitten av juli. Ungarna stannar i boet i några veckor innan de simmar ut på öppet vatten tillsammans med föräldrarna. Födan består uteslutande av fisk och små kräftdjur och torde i Östersjön främst bestå av skarpsill och små sillar. Arten är en mycket god dykare och kan dyka ned till 120 meters djup.

I Blekinge är tordmulen en sällsynt häckfågel med kända kolonier enbart på Utklippan och Hanö. Kolonin på Utklippan etablerades i sen tid, sannolikt till följd av artens ökning i Östersjön. Ett visst utbyte kan misstänkas förekomma med andra kolonier. Arten observeras med 50 - 100 individer under häckningstiden men antalet häckande par är sannolikt kring 10. Dessa häckar främst på Norraskärs västra del och på Degerhuvudet.

Bevarandemål

Arten skall årligen häcka med flera par. God tillgång på föda i form av fisk skall finnas i anslutning till öarna. Naturtyperna Skär och små öar i Östersjön samt Rev skall bibehållas i gynnsamt tillstånd enligt de bevarandemål som är formulerade för dessa.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är mycket gott. Populationen är ökande.

Dokumentation

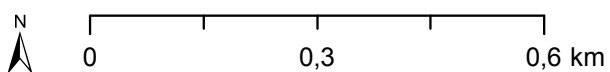
- ArtDatabanken. 2015. Rödlistade arter i Sverige 2015. ArtDatabanken SLU, Uppsala.
- Artfakta. 2015. www.artfakta.artdatabanken.se. ArtDatabanken SLU, Uppsala.
- Artportalen. www.artportalen.se/ (uttag 2016-04-27).
- HELCOM. 2007. Baltic Sea Action Plan. www.helcom.fi.
- Länsstyrelsen i Blekinge län. 2012. Beslut om utvidgning och ändring av naturreservatet Utklippan, med tillhörande skötselplan.
- Länsstyrelsen i Blekinge län, 2015. Larsson, R. & Stenholm Asp, T. Ejder på Utklippan 2011-2015. Populationsutveckling och jämförelsen med inventeringar inom hela utbredningsområdet. Rapport 2015/12.
- Naturvårdsverket. 2003. Art- och naturtypsvisa vägledningar. Fåglar 3.
- Naturvårdsverket. 2011. Vägledning för de svenska arterna i habitatdirektivets bilaga 2. Dnr NV-01162-10.
- Naturvårdsverket. 2011. Vägledning för de svenska naturtyperna i habitatdirektivets bilaga 1. Dnr NV-04493-11.
- Nilsson, J. 2008. Marin inventering av makroalger i anslutning till Utklippans naturreservat i Blekinge, oktober 2007. Linnéuniversitetet, Naturvetenskapliga institutionen. Rapport 2008:2.
- Nilsson, J. 2010. Marin inventering vid Utklippans naturreservat i Blekinge, oktober 2009. Linnéuniversitetet, Institutionen för naturvetenskap. Rapport 2010:1.
- Naturvårdsverket. 2011. Vägledning för de svenska naturtyperna i habitatdirektivets bilaga 1. Dnr NV-04493-11.
- Naturvårdsverket. 2011. Vägledning för svenska arter i habitatdirektivets bilaga 2. Dnr NV-01162-10.
- Nilsson, T. & Lundgren, U. 1993. Blekinges fåglar.
- Persson, O. 2011. Inventering av häckande fåglar på Utklippan, notis i fågelstationens loggbok.
- VISS VattenInformationSystem Sverige. www.viss.lansstyrelsen.se (uttag 2016-10-12).
- Widgren, Åke. 1999. Floran på Utklippan. Blekinges Natur.

Bilagor

Bilaga 1. Områdeskarta.

Natura 2000 - SE0410040 Utklippan

Kartskala 1:10 000